

پیش‌بینی عملکرد مطالعات اجتماعی بر اساس درگیری سطحی و عمیق یادگیری نوجوانان دختر

سکینه کارگر بیده^۱

۱- دبیر مطالعات اجتماعی، آموزش و پرورش شهرستان میبد، یزد، ایران.

iranba.98@gmail.com

چکیده

رشد اجتماعی مهمترین جنبه شخصیتی افراد است که هر قدر فرد سازگارتر و دارای روابط اجتماعی قوی تر باشد می تواند در بستر اجتماع از نظر شخصیتی، شغلی موفق تر باشد. پژوهش حاضر با هدف پیش‌بینی عملکرد مطالعات اجتماعی بر اساس درگیری سطحی و عمیق یادگیری انجام شد. مطالعه حاضر از نوع پژوهش‌های همبستگی است. جامعه آماری شامل دانش‌آموزان دختر پایه نهم شهر میبد در سال تحصیلی ۱۴۰۳-۱۴۰۲ بود. با استفاده از شیوه نمونه‌گیری خوشه‌ای ۱۵۴ نفر به عنوان انتخاب و به ابزارهای پژوهش که شامل پرسشنامه‌های محقق ساخته عملکرد درس مطالعات اجتماعی و فرم دو عاملی فرایند یادگیری از کمبر و همکاران (۲۰۰۴) بود، پاسخ دادند. داده‌های جمع‌آوری شده به روش همبستگی پیرسون و رگرسیون چندگانه و با استفاده از بسته نرم‌افزاری SPSS ۲۶ تحلیل شد. نتایج نشان داد بین درگیری شناختی عمیق و عملکرد درس مطالعات اجتماعی دانش‌آموزان رابطه مثبت معنادار ($P < 0/001$) و بین درگیری شناختی سطحی و عملکرد درس مطالعات اجتماعی دانش‌آموزان رابطه منفی معناداری وجود دارد ($P < 0/001$). نتایج آزمون رگرسیون چندگانه نیز نشان داد که درگیری شناختی عمیق و درگیری شناختی سطحی در پیش‌بینی عملکرد درس مطالعات اجتماعی دانش‌آموزان در نقش دارد ($P > 0/001$). همچنین درگیری شناختی عمیق سهم بیشتری در پیش‌بینی و تبیین عملکرد درس مطالعات اجتماعی داشت.

واژگان کلیدی: درگیری تحصیلی، عملکرد تحصیلی، مطالعات اجتماعی، دانش‌آموزان

۱. مقدمه

اگرچه تمامی دروس دوره ابتدایی از اهمیت و جایگاه زیادی برخوردارند اما علوم اجتماعی با توجه به ارتباطی که بین دانش‌آموز و جامعه برقرار می‌کند، از اهمیت بسزایی برخوردار است (مسلمی و همکاران، ۱۴۰۱). تدریس علوم اجتماعی در مقاطع مختلف ابتدایی و متوسطه بخش مهمی از فعالیت اساسی و هدفداری است که تحت عنوان جامعه‌پذیری کودکان و نوجوانان می‌توان آن را جمع‌بندی و خلاصه نمود (وفایی و همکاران، ۱۴۰۲). مطالعات اجتماعی یکی از دروسی است که زیربنای بسیاری از دروس در دوره‌های بالاتر تحصیلی قرار می‌گیرد؛ لازمه موفقیت در این درس ویژگی‌هایی چون پژوهشگری، پرسشگری و استفاده از مهارت‌های متعدد فردی و اجتماعی است (یحیایی و منصوری، ۱۴۰۲). علی‌رغم اهمیت درس مطالعات اجتماعی برخی از دانش‌آموزان تمایل زیادی به یادگیری این درس نشان نمی‌دهند (منصوری و خدایی، ۱۴۰۱). مطالعات اخیر نیز بر اهمیت درس مطالعات اجتماعی تعاملی و جذاب در نوجوانی برای افزایش عملکرد تحصیلی و مهارت‌های تفکر انتقادی تأکید می‌کند (سومانتی، ۲۰۲۴). همچنین آموزش مطالعات اجتماعی برای دختران نوجوان با تمرکز بر تأثیر ابعاد اجتماعی، مدنی و جغرافیا می‌تواند پیامدهای مهمی برای جامعه‌پذیری آن‌ها به دنبال داشته باشد (ایشی^۱ و همکاران، ۲۰۲۲).

بر این اساس و با توجه به اهمیت توجه به عملکرد تحصیلی مطالعات اجتماعی در دانش‌آموزان، متخصصان حوزه‌های یادگیری همواره به دنبال علل علاقه و یا عدم علاقه برخی از دانش‌آموزان با درس مطالعات اجتماعی و موفقیت و عدم موفقیت آن‌ها در این درس بوده‌اند. در این راستا مطالعات زیادی نیز انجام شده و عوامل متعددی نیز شناسایی شده است. یکی از عواملی که می‌تواند در عملکرد

تحصیلی مطالعات اجتماعی نقش داشته باشد، درگیری شناختی تحصیلی^۲ است. درگیری شناختی تحصیلی، به سرمایه‌گذاری‌های شناختی افراد در یادگیری اشاره دارد و شامل تلاش‌های ذهنی معطوف به یادگیری، استفاده از راهبردهای خودتنظیمی برای یادگیری، تسلط یافتن بر مفاهیم و میل به انجام تلاش‌های لازم برای فهم ایده‌های پیچیده و میزان و نوع راهبردهایی که یادگیرندگان به کار می‌برند، می‌شود (وانگ و اکلز^۳، ۲۰۱۳). درگیری شناختی تحصیلی یک پیامد مهم انگیزشی است که شامل دو نوع راهبرد یادگیری سطحی و عمیق می‌شود (وانگ، شیم و والترز^۴، ۲۰۱۷). زمانی که دانش‌آموزان احساس کنند که به دانستن بیشتر مطالب درسی نیازمندند و سعی می‌کنند به ایده‌های زیربنایی تمرکز کنند، از راهبردهای عمیق یادگیری استفاده کرده‌اند. لذا یادگیری عمیق با راهبردهایی مانند بسط و شرح افکار و نظرات، تفکر نقادانه و پیوند دادن و ادغام یک مفهوم با مفهوم دیگر توصیف می‌شود (رحیمی و دربیدی، ۱۳۹۷).

ستار، اولاد، احمد و واریخ^۵ (۲۰۱۹) نشان دادند درگیری شناختی عمیق در بهبود عملکرد تحصیلی موثر است. در رویکرد سطحی، مطالب به طور سطحی و غالباً با روش حفظ طوطی‌وار و بدون تمرکز کافی آموخته شده (وانگ، شیم و والترز، ۲۰۱۷) و براساس پاداش‌های بیرونی مثل نمره و تشویق معلم برای یادگیری برانگیخته می‌شوند (وانگ و اکلز، ۲۰۱۳). نتیجه مطالعه مظلومیان و همکاران (۱۳۹۲) نشان می‌دهد افرادی که از راهبردهای یادگیری عمیق استفاده می‌کنند، کمتر اضطراب امتحان دارند و عملکرد تحصیلی بهتری را نشان می‌دهند. نتیجه مطالعات مارالانی، لواسانی و حجازی^۶ (۲۰۱۶)، لیتمن^۷ (۲۰۱۷)، ابوالقاسمی، بیگی و نریمانی (۱۳۹۰) و جراره و محمدی‌کرکانی (۱۳۹۲) نیز حاکی از ارتباط بین درگیری شناختی تحصیلی با اضطراب امتحان است با عملکرد تحصیلی پیوند نزدیکی دارد.

بر اساس آنچه گفته شد میزان درگیری شناختی تحصیلی می‌تواند بسیاری از متغیرهای مرتبط با عملکرد تحصیلی را تحت تاثیر قرار داده و از اینرو می‌تواند در پیش‌بینی عملکرد تحصیلی مطالعات اجتماعی نیز نقش داشته باشد. بررسی پیشینه پژوهش نشان می‌دهد که رابطه درگیری شناختی تحصیلی و عملکرد درس مطالعات اجتماعی چندان مورد توجه نبوده و پژوهش‌های زیادی در این خصوص انجام نشده است. حال آنکه درگیری شناختی تحصیلی از متغیرهایی است که زیادی با بسیاری از مولفه‌های تحصیلی رابطه داشته و می‌تواند در بهبود عملکرد تحصیلی مطالعات اجتماعی نیز نقش داشته باشد. از اینرو پژوهش حاضر با هدف بررسی پیش‌بینی عملکرد مطالعات اجتماعی بر اساس درگیری سطحی و عمیق یادگیری نوجوانان دختر انجام شد.

۲. روش

مطالعه حاضر از نوع پژوهش‌های همبستگی است. جامعه آماری شامل دانش‌آموزان دختر پایه نهم دوره اول متوسطه شهر میند در سال تحصیلی ۱۴۰۲-۱۴۰۳ بود. با استفاده از شیوه نمونه‌گیری خوشه‌ای ۱۵۴ نفر از چهار مدرسه به عنوان انتخاب و به ابزارهای پژوهش که شامل پرسشنامه‌های محقق ساخته عملکرد درس مطالعات اجتماعی و فرم دوعاملی فرایند یادگیری از کمبر و همکاران (۲۰۰۴) بود، پاسخ دادند. داده‌های جمع‌آوری شده به روش همبستگی پیرسون و رگرسیون چندگانه و با استفاده از بسته نرم‌افزاری SPSS ۲۶ تحلیل شد. برای سنجش متغیرهای پژوهش از ابزار زیر استفاده شد.

پرسشنامه عملکرد درس مطالعات اجتماعی: این ابزار توسط دبیر مطالعات اجتماعی از دروس چهره زمین، پراکندگی زیست بوم جهان، ایرانی متعهد و یکپارچه و اوضاع اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی، علمی دوره صفویه و با تائید کارشناسان و متخصصین حوزه علوم اجتماعی طراحی شد. نمره‌گذاری پرسشنامه به صورت چهار گزینه‌ای تنظیم شد. کمترین نمره (۰) و بالاترین نمره نیز (۲۰) بود. برای تعیین روایی پیش‌آزمون، پس‌آزمون و پیگیری پیشرفت تحصیلی از روش روایی محتوایی استفاده شد. بدین منظور، تعداد ۳۰ سؤال

- 2 . academic cognitive engagement
- 3 . Wang & Eccles
- 4 . Wang, Shim & Wolters
- 5 . Sattar, Ullah, Ahmad & Warraich
- 6 . Maralani, Lavasani & Hejazi
- 7 . Leatham

تهیه شده در اختیار سه معلم خیره درس مطالعات اجتماعی قرار گرفت و از آنها خواسته شد تا با توجه به هدفهای آموزشی و سختی سوالات آنها را بررسی کنند. این معلمان پس از اصلاح برخی از سوالات بر میزان مناسب بودن سؤالهای صحنه گذاشتند و تعداد ۲۰ سؤال از میان ۳۰ سؤال مطرح شده انتخاب شد. پایایی سؤالهای پرسشنامه با استفاده از آلفای کرونباخ در یک مطالعه پایلوت، ۰/۸۷۳ به دست آمد.

پرسشنامه درگیری شناختی تحصیلی: برای اندازه گیری درگیری شناختی تحصیلی از فرم تجدیدنظرشده دو عاملی فرایند یادگیری از کمبر و همکاران (۲۰۰۴) استفاده شده است. پرسشنامه ۲۲ سؤال دارد و از دو بعد رویکردهای عمیق و سطحی تشکیل شده است و هر کدام از این ابعاد، از دو بعد دیگر تشکیل شده اند. رویکرد عمیق شامل انگیزه عمیق و راهبرد عمیق است و رویکرد سطحی شامل انگیزه سطحی و راهبرد سطحی می شود. در این پژوهش از سوالات راهبرد عمیق و راهبرد سطحی استفاده شد؛ این مقیاس بر اساس یک طیف پنج درجه ای تشکیل شده است. کمبر و همکاران (۲۰۰۴) پایایی این دو بعد (رویکرد عمیق و رویکرد سطحی) و چهار خرده-مقیاس را با استفاده از آلفای کرونباخ بدین ترتیب به دست آوردند: رویکرد عمیق (۱۱ گویه) ۰/۸۲، رویکرد سطحی (۱۱ گویه) ۰/۷۱، انگیزه عمیق (۷ گویه) ۰/۷۵، راهبرد عمیق (۴ گویه) ۰/۶۶، انگیزه (۴ گویه) ۰/۵۸، راهبرد (۷ گویه) ۰/۶۸. همچنین شاخص های به دست آمده از تحلیل عاملی تأییدی $GFI=0/967$ و $SRMR=0/036$ نشان از برازش خوب مدل با داده ها دارد. غلامعلی لواسانی و همکاران (۱۳۹۰) در پژوهش خود ضریب همسانی درونی خرده مقیاس راهبرد یادگیری عمیق و سطحی را به ترتیب ۰/۷۶ و ۰/۷۳ به دست آوردند. در این پژوهش همچنین روایی سازه این پرسشنامه، با تحلیل عاملی اکتشافی و تأییدی مطلوب گزارش شده است. ضریب آلفای کرونباخ برای این پژوهش به این ترتیب به دست آمد: انگیزه عمیق ۰/۷۰، راهبرد عمیق ۰/۶۵، رویکرد عمیق ۰/۸۰، انگیزه سطحی ۰/۵۱، راهبرد سطحی ۰/۶۳، رویکرد سطحی ۰/۶۷. در پژوهش حاضر پایایی پرسشنامه با استفاده از آلفای کرونباخ انگیزه برای بعد عمیق ۰/۷۳، راهبرد عمیق ۰/۶۹، رویکرد عمیق ۰/۷۱، انگیزه سطحی ۰/۵۷، راهبرد سطحی ۰/۶۶، رویکرد سطحی ۰/۶۲، بدست آمد.

۳. یافته ها

از مجموع ۱۵۴ شرکت کننده در پژوهش، وضعیت تحصیلی ۴۴ نفر خیلی خوب، ۷۸ نفر خیلی خوب، ۳۲ بود. تحصیلات مادر ۲۴ نفر ابتدایی و راهنمایی ۷۳ نفر دبیرستان و دیپلم و ۵۷ نفر نیز دانشگاهی بود. تحصیلات پدر ۲۷ نفر ابتدایی و راهنمایی ۷۹ نفر دبیرستان و دیپلم و ۴۸ نفر نیز دانشگاهی بود. میانگین و انحراف معیار نمرات متغیرهای پژوهش در جدول ۱ ارائه شده است.

جدول ۱: توزیع فراوانی نمرات متغیرهای عملکرد ریاضی و اشتیاق تحصیلی

متغیر / شاخص	میانگین	انحراف معیار
عملکرد درس مطالعات اجتماعی	۱۷/۱۹	۱/۴۹
درگیری شناختی عمیق	۱۲/۰۹	۲/۹۸
درگیری شناختی سطحی	۱۸/۷۸	۳/۳۲

براساس یافته های جدول ۱ میانگین نمرات عملکرد درس مطالعات اجتماعی $17/19 \pm 1/49$ ، میانگین نمرات درگیری شناختی عمیق $12/09 \pm 2/98$ و میانگین نمرات درگیری شناختی سطحی $18/78 \pm 3/32$ است. به منظور بررسی فرضیه های پژوهش از آزمون همبستگی پیرسون و رگرسیون چندگانه به روش همزمان استفاده شد. مهمترین پیش فرض این آزمون، نرمال بودن توزیع داده های پژوهش است. به منظور بررسی این پیش فرض از آزمون کولموگروف اسمیرنوف استفاده شد که نتایج آن در جدول ۲ ارائه شده است.

جدول ۲: نتایج آزمون کولموگروف اسمیرنوف به منظور بررسی وضعیت نرمال بودن توزیع نمرات

متغیر	آماره	سطح معنی داری
-------	-------	---------------

عملکرد درس مطالعات اجتماعی	۰/۱۳۹	۰/۱۹۷
درگیری شناختی عمیق	۰/۱۵۴	۰/۱۰۴
درگیری شناختی سطحی	۰/۰۸۱	۰/۰۸۱

از آنجایی که تمامی آماره‌های این آزمون کمتر از میز خطا یعنی ۰/۰۵ بود ($P > 0.05$)، لذا از آزمون همبستگی پیرسون و رگرسیون چندگانه به روش همزمان استفاده شد. ماتریس همبستگی متغیرهای پژوهش در جدول ۳ ارائه شده است.

جدول ۳: ماتریس همبستگی خود تنظیمی انگیزشی و اعتیاد به تلفن‌های هوشمند

ردیف	متغیرها	۱	۲	۳
۱	عملکرد درس مطالعات اجتماعی	۱		
۲	درگیری شناختی عمیق	۰/۵۱۹**	۱	
۳	درگیری شناختی سطحی	-۰/۴۴۷**	۰/۶۰۲**	۱

نتایج جدول ۳ نشان می‌دهد که بین درگیری شناختی عمیق و عملکرد درس مطالعات اجتماعی دانش‌آموزان رابطه مثبت معنادار ($P < 0.001$) و بین درگیری شناختی سطحی و عملکرد درس مطالعات اجتماعی دانش‌آموزان رابطه منفی معناداری وجود دارد ($P < 0.001$). همچنین ضریب همبستگی بین متغیرهای پیش‌بین کمتر از ۰/۷ است و فرض همخطی بودن بین متغیرهای پیش‌بین نیز به درستی رعایت شده است. خلاصه مدل رگرسیون چندگانه به روش همزمان، تحلیل واریانس و مشخصه‌های آماری جهت پیش‌بینی عملکرد درس مطالعات اجتماعی دانش‌آموزان در جدول ۴ ارائه شده است.

جدول ۴: خلاصه مدل رگرسیون چندگانه به روش همزمان به منظور پیش‌بینی اعتیاد به تلفن‌های هوشمند دانش‌آموزان

مدل	SS	MS	F	P	R	R ²	R ² adjust	WD
همزمان	۶۷۸۹/۶۹	۱۳۵۹/۹۳	۲۹/۸۹۲	۰/۰۰۱	۰/۵۷۱	۰/۳۲۶	۰/۳۲۱	۱/۸۹

با توجه به نتایج جدول ۴، مدل رگرسیون قادر به تبیین ۳۲/۱ درصد متغیر عملکرد درس مطالعات اجتماعی دانش‌آموزان است ($R^2 = 0.32$) تعدیل یافته) و به صورت معنی‌داری متغیر ملاک را پیش‌بینی می‌کند ($F = 29.892$, $P = 0.001$). ضرایب رگرسیونی متغیرهای مورد مطالعه در جدول ۵ ارائه شده است.

جدول ۵: ضرایب رگرسیونی متغیرهای مورد مطالعه

متغیر	B	Std. Error	β	t	P	r	Collinearity statistics
							VIF Tolerance
مقدار ثابت	۳۳/۷۹	۲/۱۰۹		۸/۲۰۳	۰/۰۰۱		
درگیری شناختی عمیق	۰/۴۷۱	۰/۶۲۱	۰/۲۸۶	۶/۴۱۸	۰/۰۰۱	۰/۳۲۷	۰/۷۱۸
درگیری شناختی سطحی	-۰/۶۲۱	۰/۹۴۷	-۰/۲۵۹	۴/۵۱۹	۰/۰۰۱	-۰/۵۱۳	۰/۷۱۸

جدول ۵ نشان می‌دهد که ضرایب درگیری شناختی عمیق و درگیری شناختی سطحی در پیش‌بینی متغیر ملاک معنی‌دارند ($P < 0.001$) و این متغیرها به طور معنی‌داری در مدل سهم دارند. همبستگی چندگانه (۰/۵۷۱)، نشان می‌دهد که تقریباً ۳۲ درصد از واریانس عملکرد درس مطالعات اجتماعی دانش‌آموزان با ترکیب خطی متغیرهای پیش‌بین (درگیری شناختی عمیق و درگیری شناختی سطحی)، تبیین می‌شود ($R = 0.57$, $R^2 = 0.326$, $R^2 = 0.321$ تعدیل یافته). همچنین درگیری شناختی عمیق سهم بیشتری در پیش‌بینی و تبیین عملکرد درس مطالعات اجتماعی دانش‌آموزان داشت.

۴. بحث و نتیجه گیری

مطالعه حاضر با هدف پیش‌بینی عملکرد مطالعات اجتماعی بر اساس درگیری سطحی و عمیق یادگیری نوجوانان دختر انجام شد. نتیجه بدست آمده با نتایج سایر مطالعات از جمله پژوهش‌های لیتمن (۲۰۱۷)، مارالانی و همکاران (۲۰۱۶)، جراره مظلومیان و همکاران (۱۳۹۲) و محمدی کرکانی (۱۳۹۲)، همسوست. در تبیین نتایج بدست آمده می‌توان گفت درگیری شناختی عمیق به درک واقعی، تفکر انتقادی و ارتباط معنادار دانشجویان با محتوای درس مطالعات اجتماعی آنها اشاره دارد. هنگامی که دانش‌آموزان عمیقاً در موضوع تحقیق می‌کنند، ارتباط برقرار می‌کنند و مفاهیم زیربنایی را درک می‌کنند، به احتمال زیاد از نظر تحصیلی عملکرد خوبی خواهند داشت. این مساله به این دلیل است که درگیری شناختی عمیق، درک جامع، حفظ دانش و توانایی آنها را در به کارگیری خلاقانه مفاهیم افزایش می‌دهد. همچنین از طریق تعامل شناختی عمیق، دانش‌آموزان می‌توانند پایه‌ای قوی در مطالعات اجتماعی ایجاد کنند و در عملکرد درسی خود برتری پیدا کنند.

از سوی دیگر، درگیری شناختی سطحی صرفاً شامل بررسی سطح مطالب، به خاطر سپردن حقایق بدون درک واقعی، و اتخاذ رویکرد سطحی برای یادگیری است. وقتی دانش‌آموزان به‌طور سطحی با محتوا درگیر می‌شوند، کمتر احتمال دارد که پیچیدگی‌های موضوعات مطالعات اجتماعی را درک کنند، که منجر به درک سطحی و مهارت‌های تفکر انتقادی محدود می‌شود. این رویکرد سطحی مانع از عملکرد تحصیلی آنها می‌شود؛ زیرا نمی‌تواند یادگیری عمیق تر، تجزیه و تحلیل انتقادی و ارتباط معنادار با موضوع را ترویج کند. دانش‌آموزانی که درگیری شناختی سطحی از خود نشان می‌دهند ممکن است برای دستیابی به موفقیت تحصیلی در درس مطالعات اجتماعی خود دچار مشکل شوند.

در خصوص پیش‌بینی عملکرد درس مطالعات اجتماعی دانشجویان، درگیری شناختی عمیق به دلیل تأکید بر یادگیری معنادار، تفکر انتقادی و کاربرد دانش نقش مثبتی ایفا می‌کند. با اقتباس از تئوری درگیری شناختی، که بیان می‌کند که مشارکت شناختی فعال منجر به نتایج یادگیری بهتری می‌شود، دانش‌آموزانی که عمیقاً با مطالب درگیر هستند، احتمالاً از نظر تحصیلی برتر خواهند بود. دانش‌آموزان با به کارگیری درک خود به شیوه‌ای معنادار و ایجاد ارتباط بین مفاهیم مختلف، یک پایه علمی قوی ایجاد می‌کنند که بر عملکرد دوره آنها تأثیر مثبت می‌گذارد. در نقطه مقابل درگیری شناختی سطحی نقش منفی در پیش‌بینی عملکرد مطالعات اجتماعی دانش‌آموزان ایفا می‌کند، زیرا یادگیری غیرفعال، حفظ کردن و پردازش شناختی محدود را ارتقا می‌دهد. بر اساس تئوری یادگیری، دانش‌آموزانی که به‌طور سطحی با محتوا درگیر می‌شوند، به جای ایجاد درک عمیق تر از موضوع، بیشتر بر روی برآورده کردن الزامات تحصیلی فوری متمرکز هستند. این رویکرد سطحی از توانایی آنها برای عملکرد خوب در دوره های مطالعات اجتماعی جلوگیری می‌کند زیرا فاقد عمق درک و مهارت های تفکر انتقادی لازم برای موفقیت تحصیلی است.

۵. نتیجه گیری

تعامل شناختی عمیق با ترویج درک واقعی، تفکر انتقادی و ارتباطات معنادار با مطالب، رابطه مثبتی را با عملکرد درس مطالعات اجتماعی دانش‌آموزان تقویت می‌کند. در مقابل، درگیری شناختی سطحی به دلیل رویکرد سطحی که مانع درک عمیق و مهارت‌های تفکر انتقادی می‌شود، منجر به رابطه منفی با عملکرد تحصیلی می‌شود. با درک اهمیت درگیری شناختی در یادگیری، مربیان می‌توانند دانش‌آموزان را تشویق کنند تا فعالانه با محتوا درگیر شوند و در نتیجه موفقیت تحصیلی آنها را در مطالعات اجتماعی و فراتر از آن افزایش دهند.

از مهمترین محدودیت‌های پژوهش حاضر می‌توان به تعداد کم نمونه، استفاده از پرسشنامه به عنوان تنها ابزار جمع آوری اطلاعات و عدم کنترل متغیرهای مداخله گر، نظیر وضعیت اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی اشاره نمود. براساس یافته‌های پژوهش پیشنهاد می‌شود مدارس زمینه‌های لازم را برای بهبود درگیری شناختی تحصیلی در مدارس ایجاد نمایند تا شرایط لازم برای بهبود عملکرد تحصیلی درس مطالعات اجتماعی دانش‌آموزان فراهم شود. پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آتی ارتباط عملکرد تحصیلی درس مطالعات اجتماعی با سایر متغیرهای مرتبط با دانش‌آموزان چون علاقه به درس، اضطراب مدرسه و امتحان، سبک‌های یادگیری و تفکر و انگیزش تحصیلی نیز بررسی شود.

۶. منابع

- ابوالقاسمی، عباس، بیگی، پروین و نریمانی، محمد. (۱۳۹۰). بررسی اثربخشی دو روش آموزشی شناختی رفتاری و مهارت‌های تنظیم هیجان بر خودکارآمدی و سازگاری تحصیلی دانش‌آموزان دارای اضطراب امتحان. *روان‌شناسی تربیتی*، ۷(۲۲)، ۲۱-۴۲.
- رحیمی، مهدی و دربیدی، مرجان. (۱۳۹۷). نقش واسطه‌ای درگیری شناختی در تأثیر ابعاد فراحافظه بر اضطراب امتحان دانشجویان. *رویکردهای نوین آموزشی*، ۱۳(۲)، ۲۱-۳۷.
- مسلمی، فهیمه، کاظم زاده، شادمند، افتخاری، جابر، بنی هاشمی، سید مجتبی و آبادزردشتی، زهرا. (۱۴۰۱). بررسی ضریب درگیری دانش‌آموزان با کتاب مطالعات اجتماعی پایه سوم ابتدایی بر پایه روش ویلیام رومی. *دو فصلنامه مطالعات آموزشی نما آجا*، ۲۰(۲) ۴۲-۳۴:
- مظلومیان، سعید، رستگار، احمد، صیف، محمدحسن و جهرمی، رضا قربان. (۱۳۹۲). نقش باورهای انگیزشی و درگیری شناختی بین پیشرفت تحصیلی قبلی و پیشرفت تحصیلی فعلی. *پژوهش در یادگیری آموزشگاهی و مجازی*، ۱(۲)، ۱۱-۲۵.
- منصوری، سیروس و خدایی، طاهره. (۱۴۰۱). تأثیر آموزش با استفاده از چندرسانه‌ای بر علاقه به درس و عملکرد تحصیلی درس مطالعات اجتماعی دانش‌آموزان پایه پنجم ابتدایی. *توسعه ی برنامه درسی*، ۱(۱)، ۳۷-۴۶.
- وفائی، رضا، ملکی، حسن، صادقی، علیرضا و سبحانی نژاد، مهدی. (۱۴۰۲). فراترکیب مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی و ارزیابی جایگاه آن در اسناد بالادستی و کتب مطالعات اجتماعی دوره ابتدایی. *پژوهش در مسائل تعلیم و تربیت اسلامی*، ۳۱(۶۰)، ۲۰۳-۲۳۶.
- یحیایی، زهرا و منصوری، سیروس. (۱۴۰۲). بررسی وضعیت تربیت سیاسی مبتنی بر بازسازی اجتماعی در برنامه درسی مطالعات اجتماعی دوره متوسطه: یک مطالعه ترکیبی. *علوم اجتماعی دانشگاه فردوسی مشهد*، ۲۰(۳)، ۹۱-۱۲۰.
- Ishiyee, A., Zango, B. M., Abubakar, I. D., & Ishiyee,. (2022). A. Roles of Social Studies Education in Management of Adolescent Behavior Problem of Junior Secondary School Students in Jibia Local Government Area, Katsina State, Nigeria.
- Leatham, L. (2017). Effects of a classroom intervention on academic engagement of elementary school students with anxiety.
- Maralani, F. M., Lavasani, M. G., & Hejazi, E. (2016). Structural Modeling on the Relationship between Basic Psychological Needs, Academic Engagement, and Test Anxiety. *Journal of Education and Learning*, 5(4), 44-52.
- Sattar, T., Ullah, M. I., Ahmad, S., & Warraich, I. A. (2019). An Integrated Web Model Study of Behavioral, Emotional and Cognitive Engagement Factors Affecting the Academic Performance of High School Students through their Multidimensional Engagement in Learning Milieu: A Study of South Punjab, Pakistan. *Pakistan Journal of Social Sciences (PJSS)*, 39(4), 1711-1724.
- Sumantri, S. (2024). The Effect of Virtual Reality Learning Media on Student Social Studies Learning Outcomes in Junior High Schools. *KnE Social Sciences*, 263-269.
- Wang, C., Shim, S. S., & Wolters, C. A. (2017). Achievement goals, motivational self-talk, and academic engagement among Chinese students. *Asia Pacific education review*, 18(3), 295-307.
- Wanga, M., & Ecclesb, J. S. (2013). School context, achievement motivation, and academic engagement: A longitudinal study of school engagement using a multidimensional perspective. *Learning and Instruction*, 28(4), 12-23.